

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/33/2025
Identifikačné číslo spisu:	1316202122
Dátum vydania rozhodnutia:	26.11.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1316202122.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne B. V., narodenej XX. U. XXXX, V., K. 5, zastúpenej splnomocnenkyňou PETKOV & Co s. r. o., Bratislava, Šoltésovej 14, IČO: 50430742, proti žalovaným 1/ E. U., narodenému XX. D. XXXX, V., M. č. XXXXX/X, 2/ Ing. R. U., narodenej XX. D. XXXX, V., M. č. XXXXX/X, 3/ R. U., narodenému XX. I. XXXX, V., M. č. XXXXX/X, zastúpeným splnomocnenkyňou Advokátska kancelária JURIKA & KELTOŠ, s. r. o., Bratislava, Mickiewiczova 2, IČO: 35 951 087, o zriadenie vecného bremena a o vzájomnej žalobe na odstránenie stavby, v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B3-14C/28/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. mája 2024 sp. zn. 8Co/94/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní 1/ - 3/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III - v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) žalobu žalobkyne na zriadenie vecného bremena zamietol (výrok I.) a o vzájomnej žalobe žalovaných rozhodol tak, že stavbu so súpisným číslom XXXX, druh stavby: chata, vrátane jej príslušenstva, zapísanú na liste vlastníctva LV č. XXXX, vedenom pre katastrálne územie X., nachádzajúcu sa na pozemku parcely registra "C" č. XXXX/XX, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie o výmere 41 m², zapísanom na liste vlastníctva LV č. XXXX, vedenom pre katastrálne územie X., prikázal do bezpodielového spoluvlastníctva žalovaných 1/ a 2/ s tým, že sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyňi náhradu v sume 30.500,- eur, a to do 30 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia (výrok II.). O trovách konania rozhodol tak, že žalovaným 1/ - 3/ priznal voči žalobkyňi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok III.).

1.1. Vychádzajúc z ustanovení § 3 ods. 1, § 126 ods. 1, § 135c ods. 1 až 3, § 151o ods. 1 a 3, § 663 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“), § 397, § 398 Občianskeho zákonníka účinného od 01. júla 1969 do 31. decembra 1982, ako aj ustanovení § 1 ods. 1 písm. a/, § 2 ods. 2, § 3 ods. 1 zákona č. 64/1997 Z. z. o

užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vyporiadaní vlastníctva k nim v znení účinnom od 01. novembra 2004 do 30. apríla 2008 (ďalej len „zákon č. 64/1997 Z. z.“), § 88 ods. 1 písm. d), § 88a ods. 1 a 2, § 139 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení účinnom ku dňu 15. apríla 2012 (ďalej len „stavebný zákon“) a na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyňa nepreukázala aktuálny právny titul k pozemkom vo vlastníctve žalovaných a stavbu zriadila na cudzom pozemku nedobromyseľne - svojvoľne bez stavebného povolenia, pričom platnosť dodatočne vydaného stavebného povolenia a kolaudačného rozhodnutia s vedomím žalobkyne uplynula, a teda užívaním neoprávnenej čiernej stavby od 16. apríla 2012 zasahovala do vlastníckeho práva žalovaných bez právneho dôvodu, a preto žalobu na zriadenie vecného bremena v prospech výkonu vlastníckeho práva žalobkyne ako neoprávneneho vlastníka stavby zamietol a simultánne vyhovel alternatívnemu návrhu vzájomnej žaloby žalovaných 1/, 2/ na prikázanie stavby do ich vlastníctva za náhradu zodpovedajúcu žalovanými navrhnutú a znaleckým posudkom podloženej sume, a to so zreteľom na zavinenie a nedobromyseľnosť žalobkyne pri výstavbe chaty. Mal za to, že v posudzovanom spore boli splnené podmienky na odstránenie stavby žalobkyne a takýto v zmysle § 135c OZ najprísnejší postih vlastníka stavby by bol účelným spôsobom pre usporiadanie pomerov strán a v prípade rozhodnutia súdu o odstránení stavby neprináležala by žalobkyni žiadna peňažná náhrada, preto súdom priznaná peňažná náhrada za prikázanie stavby do bezpodielového spoluvlastníctva žalovaných 1/, 2/, vzhľadom na ich súhlas s takýmto usporiadaním pomerov, predstavuje pre žalobkyňu viac ako výhodnú a najmä nezaslúženú kompenzáciu hospodárskej straty.

1.2. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že so zreteľom na nedobromyseľnú žalobkyňu nevzhliadol dôvod, pre ktorý by nemal nároku žalovaných 1/, 2/ na odstránenie neoprávnenej a nepovolenej stavby vyhovieť a zároveň nemal preukázané skutočnosti, za ktorých by malo byť odstránenie stavby neúčelné, nakoľko odstránením stavby môžu žalovaní 1/, 2/ plne realizovať svoje vlastnícke právo k stavbou zastavanému pozemku ako absolútne vecné právo pôsobiace voči každému (erga omnes), ktorého obsahom je i právo vec, t. j. nehnuteľnosť užívať, pričom chata žalobkyne svojou rozlohou prakticky zaberá celú parcelu č. XXXX/XX o výmere 41 m², t. j. od 16. apríla 2012 žalobkyňa protiprávne znemožňuje akékoľvek využívanie pozemku pôvodne patriacemu právnomu predchodcovi žalovaných 1/, 2/, ktorý v čase zodpovedajúcom obdobiu, kedy uplynula doba trvania a užívania dočasne povolenej stavby, dotknuté nehnuteľnosti nadobudol v domnienke, že stavba bude odstránená, keďže na liste vlastníctva LV č. XXXX pre kat. úz. X. je evidovaný údaj o tom, že chata so súp. č. XXXX je iba stavbou dočasnou do 15. apríla 2012, no napriek tejto administratívne zaznamenatej objektívnej skutočnosti nemohol svoj pozemok užívať z dôvodu doposiaľ na ňom stojacej stavby žalobkyne. Účelnosť odstránenia stavby je zároveň daná i vo vzťahu k žalovaným 1/, 2/, nakoľko títo sú nesporne vlastníkmi dvoch rekreačných chát nachádzajúcich sa na susednej parcele číslo XXXX/XX, ktorá je súčasťou jednej záhrady a to vrátane pozemkov, ktoré sú predmetom tohto konania, preto existencia ďalšej stavby (chaty žalobkyne) v tej istej záhrade je pre nich nadbytočná, a teda žalovaní 1/, 2/ dotknuté nehnuteľnosti zjavne nekupovali pre svoj záujem o chatu žalobkyne, ktorá navyše vzhľadom na jej nevyhovujúci technický stav, dlhodobé neužívanie a neobhospodarovanie nie je zhodnotením pozemku žalovaných 1/, 2/, ale naopak predstavuje pre nich finančnú príťaž, keďže stavba vyžaduje zásadnú rekonštrukciu, opravy a tento zanedbaný stav nehnuteľnosti je zrejмый i zo v súdnom spise sa nachádzajúcej fotodokumentácie stavby a jej okolia.

1.3. Ďalej dôvodil, že vzájomný návrh žalovaných 1/, 2/ na odstránenie neoprávnenej a nepovolenej stavby žalobkyne je potrebné považovať za vecne i právne dôvodný a zároveň účelný spôsob usporiadania pomerov. Prvoinštančný súd vzhliadol neúčelnosť práve v návrhu žalobkyne na zriadenie vecných bremien, ktorým majú zodpovedať práva v prospech stavebníka, nakoľko celková výmera pozemkov žalovaných, ktoré by mali byť v nevyhnutnom rozsahu zaťažené vecným bremenom (právom prechodu, prejazdu i právom stavby), nie je dostatočne veľkorysá na to, aby zostávajúce - nezaťažené časti pozemkov zostali pre žalovaných hospodársky využiteľné. Navyše úprava vzájomných pomerov spôsobom zriadenia vecných bremien v prospech stavebníka je neúčelná aj z dôvodu nemajetnosti a sociálnej núdze žalobkyne, ktorým statusom táto operovala, obhajujúc dôvody pre neodstránenie stavby, keďže v zmysle § 135c ods. 3 OZ súd môže zriadiť vecné bremeno iba za náhradu a s prihliadnutím na nepriaznivú finančnú situáciu žalobkyne, ktoré hraničí podľa jej vlastných tvrdení z bezdomovectvom, by bola iba ťažko predstaviteľná vykonateľnosť a vymožitelnosť žalovaným priznanej peňažnej náhrady.

V tejto súvislosti tiež zdôraznil, že žalobkyni nenariadil povinnosť na svoje náklady odstrániť predmetnú stavbu iba a výhradne z dôvodu, že žalovaní 1/, 2/ v zmysle alternatívneho petitu vzájomného návrhu súhlasili s prikázaním stavby do ich vlastníctva, čím nastala nespornosť v spôsobe usporiadania vzájomných pomerov strán, nakoľko žalobkyňa túto alternatívu riešenia majetkových vzťahov neodmietla a spornou tak zostala iba výška peňažnej náhrady, ktorú vlastníak pozemku podľa ust. § 135c ods. 2 OZ je povinný zaplatiť vlastníkovi stavby.

1.4. Vo vzťahu k určeniu výšky náhrady za prikázanie stavby do vlastníctva vlastníka pozemku v podstatnom poukázal na to, že zohľadnil najmä mieru zavinenia stavebníka v súvislosti s neoprávneným vznikom stavby a mal za to, že od žalovaných 1/, 2/ nemožno spravodlivo požadovať vyššiu peňažnú náhradu, než ktorú sumu v zmysle znaleckého posudku č. XXX/XXXX sami navrhli, nakoľko ujmu žalovaných spočívajúcu v neoprávnenom zásahu do ich vlastníckeho práva k pozemkom spôsobila svojím zavinením žalobkyňa, keď vedome bez administratívnych povolení zriadila stavbu na ich pozemku, resp. pozemku právnych predchodcov žalovaných 1/, 2/ a preto by nebolo žiaduce a vhodné, aby si žalobkyňa kládla podmienky na vyplatenie relutárnej náhrady. Aj vzhľadom na potrebu kompenzovať ujmu žalovaných 1/, 2/, ktorú utŕžili nežiadanou stavbou na svojom pozemku, súd prvej inštancie nepovažoval za správne uložiť žalovaným 1/, 2/ povinnosť náhrady v žalobkyňou požadovanej sume 67.300,- eur podľa znaleckého posudku č. XXX/XXXX a optikou rozsahu ujmy spôsobenej žalovaným, keď žalobkyňa zastavala prakticky celú rozlohu jedného z ich pozemkov a pri procese výstavby chaty jednoznačne dobromyseľnou nebola, súd zaviazal žalovaných 1/, 2/ k spoločnej a nerozdielnej náhrade v sume 30.500 eur.

2. Na odvolanie žalobkyne aj žalovaných Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 28. mája 2024 č. k. 8Co/94/2023-625 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v zamietajúcom výroku potvrdil (výrok I.) a vo výroku súvisiacom so vzájomnou žalobou napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobkyňa je povinná na vlastné náklady odstrániť označenú stavbu, a to do 90 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia (výrok II.). O trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žalovaní 1/ - 3/ majú voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu (výrok III.).

2.1. Odvolací súd v podstatnom konštatoval, že i keď súd prvej inštancie dospel k správnym skutkovým záverom, vo vzťahu k rozhodnutiu o vzájomnej žalobe žalovaných na odstránenie stavby chaty žalobkyne, nesprávne vec právne posúdil a na základe takéhoto nesprávneho posúdenia rozhodol podľa § 135c OZ o prikázaní danej stavby do vlastníctva žalovaných (naviac bez toho, aby s tým bez výhrad súhlasili) za náhradu vo výške 30.500 eur, hoci na to neboli splnené zákonom stanovené hmotnoprávne podmienky, a odvolací súd dospel k záveru, že vzhľadom na preukázané skutočnosti tu neprichádza do úvahy odopretie ochrany vlastníckemu právu žalovaných k dotknutému pozemku, a jediným riešením je odstránenie stavby žalobkyne, rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“) zmenil tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. Mal za to, že hoci súd prvej inštancie vo vzťahu k stavbe chaty uplatnené ustanovenia § 126 ods. 1, § 151o ods. 1, 3 OZ a najmä § 135c OZ vo všeobecnosti správne interpretoval, avšak nesprávne ich aplikoval na riadne zistený skutkový stav veci, keď vychádzal z toho, že v danom prípade treba vzniknutú situáciu vyriešiť usporiadaním pomerov medzi stranami podľa ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka.

2.2. Ďalej uviedol, že v danom prípade je kľúčová otázka, či predmetná stavba žalobkyne má z hľadiska už uvedených zákonných znakov charakter neoprávnenej stavby, ako ju má na mysli ustanovenie § 135c OZ. V tomto smere zdôraznil, že na rozdiel od súdu prvej inštancie, v súlade s argumentáciou žalovaných v ich vzájomnej žalobe, dospel k záveru, že predmetná stavba chaty žalobkyne nie je neoprávnenou stavbou v zmysle ust. § 135c OZ, keďže zo skutočností zistených vykonaným dokazovaním vyplynulo, že pôvodná chata bola právnou predchodkyňou žalobkyne zhotovená v čase, kedy táto disponovala oprávnením na užívanie predmetného pozemku i na zriadenie danej stavby, pričom takýmto občianskoprávnym oprávnením disponovala aj žalobkyňa v čase zásadnej prestavby chaty (fakticky ukončenej už v roku 2008, kedy žalobkyňa požiadala o dodatočné stavebné povolenie na prestavbu). Práva žalobkyne k danému pozemku, na ktorom je chata postavená, však potom dňom 15. apríla 2012 zanikli, ako správne konštatoval aj súd prvej inštancie, čo však už nič nemôže zmeniť na tom, že k zriadeniu tejto stavby došlo oprávnene.

2.3. Poukazujúc i na rozhodovaciu prax odvolacích súdov, ako aj Najvyššieho súdu Českej republiky, uviedol, že po skončení doby dočasného užívania stráca vlastník stavby právo mať na tomto pozemku dočasne umiestnenú stavbu a neoprávnene zasahuje do vlastníckeho práva vlastníka pozemku a je povinný stavbu odstrániť. Ak ide o stavbu na cudzom pozemku na základe práva, ktoré je časovo obmedzené alebo môže byť kedykoľvek vypovedané, môže sa vlastník pozemku po zániku práva vlastníka stavby mať na cudzom pozemku domáhať jej odstránenia. Vlastníkovi stavby, ktorého obligačné právo mať na pozemku umiestnenú stavbu zaniklo v dôsledku časového obmedzenia tohto práva, pritom neprislúcha námietka proti žalobe vlastníka pozemku, že má právo mať stavbu na pozemku. Pričom ak sa v takomto prípade vlastník pozemku domáha v konaní pred súdom odstránenia stavby, zriadenie časovo neobmedzeného vecného bremena neprichádza do úvahy, nakoľko analogická aplikácia ust. § 135c OZ na iné, než neoprávnene stavby nie je prípustná. Pričom upriamil pozornosť na to, že ak ide o odstránenie stavby v režime ustanovenia § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka, súd nie je oprávnený usporiadať vzťahy medzi vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku niektorým zo spôsobom demonštratívne uvedených v ust. § 135c Občianskeho zákonníka a v takomto prípade buď žalobe o odstránenie stavby vyhovie alebo žalobu ako nedôvodnú zamietne. Nepochybne však nie je oprávnený zriadiť vecné bremeno k pozemku v prospech vlastníka stavby.

2.4. V nadväznosti na odvolaciu argumentáciu žalobkyne ohľadom rozporu odstránenia predmetnej stavby s dobrými mravmi tiež uviedol, že hoci odstránenie stavby je bezpochyby vždy mimoriadne prísny následkom zásahu do vlastníckeho práva vlastníka pozemku, pričom je nepochybné aj to, že dôsledkom odstránenia stavby žalobkyne bude aj nemalá finančná ujma na jej strane, z vykonaného dokazovania vyplýva, že žalobkyňa už pri nadobudnutí stavby od jej právnej predchodkyne, no rovnako v čase uskutočnenia zásadnej prestavby chaty musela mať a aj mala vedomosť o tom, že práva k pozemku, na ktorom je chata postavená sú iba dočasné, a teda dobrovoľne na seba prevzala riziko, že po zániku oprávnenia užívať predmetný pozemok, jej vznikne povinnosť stavbu odstrániť, s čím sú pochopiteľne spojené aj nemalé finančné náklady. Pričom nemožno opomenúť, že stavbu žalobkyne kvalifikoval ako dočasnú stavbu aj stavebný úrad, na ktorom sa žalobkyňa, zatiaľ bezúspešne, pokúša o zmenu kvalifikácie stavby na stavbu trvalú, pričom stavebný úrad dokonca začal aj konanie o odstránenie danej stavby, ktoré však bolo napokon prerušené až do skončenia tohto konania.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 420 písm. f) CSP, žiadajúc, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v časti výroku II., a to do právoplatného skončenia dovolacieho konania z dôvodu hrozby vzniku nenapraviteľnej ujmy alebo ťažko napraviteľnej ujmy na strane žalobkyne, ktorú možno vzhľadom na úplnú stratu najhodnotnejšieho a takmer jediného majetku žalobkyne, ako aj vo vymáhaných nákladoch na odstránenie stavby v rámci exekučného konania, ktoré môže žalobkyňa v súčasnosti hrdiť výlučne zo starobného dôchodku.

3.1. Porušenie práve na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) žalobkyňa videla v arbitrárnej interpretácii a aplikácii ustanovení § 126 ods. 1 a § 135c OZ, ako aj v jej zdôvodnení odvolacím súdom, ktoré považovala za absurdné, keď z dôvodu nesprávneho ustálenia ich vzájomného vzťahu došlo zo strany odvolacieho súdu k vylúčeniu možnosti aplikácie § 135c OZ v posudzovanom prípade a uprednostneniu aplikácie § 126 ods. 1 OZ, ktoré nebolo aplikovateľné z dôvodu, že aplikačnú prednosť má práve § 135c OZ. Podľa žalobkyne je preto záver odvolacieho súdu o tom, že podanej žalobe o trvalé zriadenie vecného bremena k príľahlým pozemkom žalovaných nebolo možné vyhovieť, je predčasný a vecne nesprávny, rovnako ako aj záver týkajúci sa vysporiadania vzťahov medzi žalobkyňou a žalovanými prikázaním stavby do vlastníctva žalovaným za náhradu pre žalobkyňu, a to s poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/130/2019. Vychádzajúc i z rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1090/2000 mala žalobkyňa za to, že ust. § 135c OZ je aplikovateľné na všetky prípady, keď je alebo sa stane stavba neoprávnená, t.j. či už ide o neoprávnenosť počiatočnú alebo dodatočnú a tým je potom aplikovateľnosť § 126 ods. 1 OZ vylúčená. V tejto súvislosti tiež poukázala, že odvolací súd opomenul uplatniť vo veci hľadisko vychádzajúce z § 80 ods. 3 CSP, keď neprihliadol na opakovaný súhlas právneho predchodcu žalovaných s prikázaním stavby žalobkyne do svojho vlastníctva v zmysle § 135c ods. 2 OZ, ktorý je neodvolateľný a ktorý podmienil výškou

náhrady, a preto navrhla vykonať zvukové nahrávky. Zároveň však zdôraznila, že vlastník pozemku, ktorý súhlasí s prikázaním stavby do svojho vlastníctva, nemá právo určovať si výšku náhrady a takáto výška náhrady nemôže byť smerodajná, keďže výlučne súd stanovuje výšku peňažnej náhrady za prikázanie vlastníctva neoprávnenej stavby do vlastníctva vlastníkovi pozemku. Záverom dovolateľka uviedla, že ak aj odvolací súd nemienil vyhovieť jej návrhu mal nepochybne možnosť, aby rozhodol spôsobom podľa § 135c ods. 2 OZ, a aby uprednostnil tento spôsob vysporiadania vzťahov pred odstránením stavby, ktoré je najzávažnejším a výlučne krajným riešením, slúžiacim na vysporiadanie vzájomných vzťahov medzi stranami sporu. Pričom na podmienku o výške náhrady, kladenú zo strany žalovaných nemal prihliadnuť, a mal usporiadať vzťahy spravodlivo, vyvážené, proporčne a žalobkyni mal priznať primeranú náhradu za stratu jej nehnuteľnosti a obydľia.

4. Žalovaní sa vo svojom vyjadrení nestotožnili s dovolacou argumentáciou žalobkyne a zdôraznili, že rozhodnutie odvolacieho súdu považujú za vecne správne, zákonné a spravodlivé.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domáčať sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. V danom prípade žalobkyňa prípustnosť dovolania založila na ustanovení § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sú nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom

spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

13. Žalobkyňa v podstatnom namietala nesprávnosť právnych záverov odvolacieho súdu spočívajúcich najmä v nesprávnej interpretácii ustanovení § 126 ods. 1 a § 135c OZ, majúcej za následok i nedostatok riadneho odôvodnenia napadnutého rozhodnutia.

14. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností vychádzal, akými úvahami sa riadil a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. Odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí podrobne a zrozumiteľne vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami žalobkyne, pričom na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru, vo vzťahu k vzájomnej žalobe žalovaných na odstránenie stavby žalobkyne, že súd prvej inštancie danú vec nesprávne právne posúdil podľa ustanovenia § 135c OZ, a preto v tejto časti prvoinštančný rozsudok v zmysle § 388 CSP zmenil. Podľa názoru dovolacieho súdu odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry, obsahovalo zrozumiteľné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti zamietajúcej žalobu na zriadenie vecného bremena potvrdené a v časti o vzájomnej žalobe zmenené, ustanovenia, ktoré súd na vec aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Okolnosti, ktoré ho viedli k predmetným právnym záverom postupne zdôvodnil v jednotlivých bodoch svojho odôvodnenia (konkrétne v bodoch 16. až 24. napadnutého rozhodnutia), v ktorých sa dostatočne a preskúmateľne vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou žalobkyne. Myšlienkový postup odvolacieho súdu je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním na súde prvej inštancie, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. V tomto smere preto nemožno dať žalobkyni za pravdu, že napadnuté rozhodnutie, resp. súdom prijaté závery sú „absurdné“, nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov (§ 126 ods. 1 a § 135c OZ), a teda sú svojvoľné a neudržateľné.

15. Dovolací súd pritom zdôrazňuje, že o arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii ustanovení zákonného predpisu odvolacím súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa odvolací súd natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ale nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo znamenala aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov popierajúcu ich účel, podstatu a zmysel. Odôvodnenie napadnutého rozsudku dalo jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na to, akými úvahami sa riadil odvolací súd pri prijímaní záveru o nesprávnosti odvolaním napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie najmä v časti týkajúcej sa vzájomného návrhu žalovaných a potrebe jeho zmeny v zmysle § 388 CSP.

15.1. Odvolací súd svoje rozhodnutie založil na dôslednom rozlíšení medzi oprávnenou a neoprávnenou stavbou podľa Občianskeho zákonníka. Zo skutkových zistení vyplýva, že predmetná chata bola

pôvodne zriadená v čase, keď mala právna predchodkyňa žalobkyne platné oprávnenie pozemok užívať. Žalobkyňa sama toto oprávnenie mala aj počas prestavby stavby, pričom zaniklo až 15. apríla 2012. Z toho odvolací súd vyvodil, že stavba v čase svojho vzniku nebola neoprávnenou, ale oprávnenou, hoci dočasnou stavbou, zriadenou v súlade s právnym titulom. Až po zániku tohto oprávnenia sa existencia stavby na pozemku žalovaných stala neoprávneným zásahom do ich vlastníckeho práva. Na základe uvedeného odvolací súd uzavrel, že neboli splnené podmienky pre aplikáciu § 135c OZ, keďže toto ustanovenie sa vzťahuje výlučne na prípady, v ktorých bola stavba zriadená bez právneho dôvodu, teda neoprávnené. Nemožno ho preto aplikovať analogicky na prípady, keď pôvodné oprávnenie stavebníka zaniklo až dodatočne. V takých prípadoch sa právny vzťah posudzuje podľa § 126 ods. 1 OZ, ktorý poskytuje vlastníčkovi pozemku všeobecnú ochranu pred neoprávneným zásahom do vlastníctva. Na tomto právnom základe odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie a žalobkyňi uložil povinnosť stavbu z pozemku žalovaných odstrániť v primeranej lehote 90 dní, zodpovedajúcej technickej náročnosti výkonu rozhodnutia. Námitku žalobkyne, že nariadenie odstránenia stavby by bolo v rozpore s dobrými mravmi, odvolací súd odmietol. Žalobkyňa si bola vedomá dočasnosti svojho práva užívať pozemok, a preto musela počítať s tým, že po jeho zániku vznikne povinnosť stavbu odstrániť. Žalovaní sa len domáhajú výkonu svojho vlastníckeho práva, čo nemožno považovať za šikanózne správanie. Ďalšie námietky, vrátane návrhu na prikázanie pozemku do vlastníctva žalobkyne, poukazu na hospodársku stratu či potrebu znaleckého dokazovania, odvolací súd vyhodnotil ako právne irelevantné, keďže vychádzali z nesprávnej domnienky použiteľnosti § 135c OZ.

15.2. Rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno považovať za arbitrárne, ani nešlo o svojvoľné právne posúdenie veci. Súd postupoval v súlade so zásadami zákonného výkladu a rešpektoval logické, systematické a teleologické väzby medzi ustanoveniami § 126 ods. 1 a § 135c OZ. § 135c OZ predstavuje osobitnú právnu úpravu (*lex specialis*) pre prípady neoprávnených stavieb, ktoré vznikli bez akéhokoľvek občianskoprávneho titulu stavebníka. Toto ustanovenie poskytuje súdu osobitné nástroje na usporiadanie právnych vzťahov medzi vlastníkom pozemku a stavebníkom, napríklad prikázanie stavby do vlastníctva vlastníka pozemku za náhradu, zriadenie vecného bremena alebo nariadenie jej odstránenia. Na druhej strane § 126 ods. 1 OZ upravuje všeobecnú ochranu vlastníckeho práva a poskytuje prostriedok nápravy v každom prípade neoprávneného zásahu do vlastníctva. Aplikácia tohto ustanovenia v predmetnom spore preto nie je prejavom svojvoľnej interpretácie, ale dôsledkom zákonného a logického postupu odvolacieho súdu, ktorý rešpektoval rozdiel v právnej povahe oprávnenej dočasnej stavby a neoprávnenej stavby v zmysle § 135c OZ. Odvolací súd tiež postupoval v súlade so zásadou *lex specialis derogat legi generali*, keď vylúčil použitie § 135c OZ, pretože skutkový stav nezodpovedal jeho podmienkam, a aplikoval všeobecnú úpravu ochrany vlastníctva podľa § 126 ods. 1 OZ. Takýto výklad nie je extenzívny ani arbitrárny, ale predstavuje logické a racionálne vyústenie zisteného skutkového stavu v spojení s cieľom právnej normy. Napokon, samotná argumentácia odvolacieho súdu preukazuje, že jeho právny záver nebol výsledkom voľnej či účelovej interpretácie, ale uplatnením zákonom predpokladaného postupu, ktorý zachováva rovnováhu medzi ochranou vlastníckeho práva a zásadou právnej istoty. Rozhodnutie je preto nielen zákonné, ale aj vecne odôvodnené a predstavuje primerané a spravodlivé usporiadanie vzťahov medzi stranami sporu.

16. Žalobkyňa vytýkala odvolaciemu súdu, že opomenul uplatniť hľadisko vychádzajúce z ust. § 80 ods. 3 CSP. Žalobkyňa argumentuje, že P. D. ako právny predchodca žalovaných v rámci pojednávania (navrhuje vykonať zvukové nahrávky) vyslovil súhlas s prikázaním stavby žalobcu do svojho vlastníctva. V tejto súvislosti poukázala na bod 19. odôvodnenia rozsudku „odvolací súd na to, že okrem toho, že žalovaní v odvolaní opodstatnene v súlade s obsahom spisu namietajú, že nevyslovili nepodmienený a bezvýhradný súhlas s prikázaním stavby žalobkyne do ich vlastníctva" a uvádza, že ak súhlas udelil P. D., žalovaní 1/ a 2/ ako jeho nástupcovia potom v zmysle § 80 ods. 3 CSP museli stav konania prijať, na čo odvolací súd neprihliadol.

16.1. Odvolací súd v bode 19. odôvodnenia konštatuje „Vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie o prikázaní stavby žalobkyne do vlastníctva žalovaných za náhradu poukazuje odvolací súd na to, že okrem toho, že žalovaní v odvolaní opodstatnene v súlade s obsahom spisu namietajú, že nevyslovili nepodmienený a bezvýhradný súhlas s prikázaním stavby žalobkyne do ich vlastníctva za primeranú náhradu, na vydanie takéhoto rozhodnutia neboli splnené predpoklady aj dôvodov už uvedených vyššie, keď takýto spôsob usporiadania vzťahov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby je súd

oprávnený zvoliť iba v režime usporiadania podľa § 135c Občianskeho zákonníka, ktoré však v tomto prípade s poukazom na už vyslovené právne závery aplikovať nemožno. Pokiaľ potom súd prvej inštancie v spore, v zhode a argumentáciou žalobkyne, použil ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka s odôvodnením, že ide o lex specialis k ustanoveniu § 126 Občianskeho zákonníka, avšak obe ustanovenia treba v tomto prípade použiť súčasne, vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci; správne mal totiž vzniknutú situáciu vyhodnotiť ako zásah žalobkyne (počnúc dňom 16.04.2012) do vlastníckeho práva žalovaných len v zmysle ust. § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka".

16.2. Žalobkyňa poukazuje na ustanovenie § 80 ods. 3 CSP, pričom tvrdí, že P. D., právny predchodca žalovaných, mal vysloviť súhlas s prikázaním stavby žalobkyne do svojho vlastníctva. Odvolací súd však konštatoval, že ani prípadný súhlas predchodcu nemôže nahradiť zákonné predpoklady pre prikázanie stavby do vlastníctva. Takéto prikázanie je možné výlučne v režime § 135c Občianskeho zákonníka, ktorý sa vzťahuje len na neoprávnené stavby. Predmetná chata bola však oprávnenou dočasnou stavbou, a preto nebolo možné aplikovať § 135c OZ, a situácia sa posudzovala ako zásah do vlastníckeho práva podľa § 126 ods. 1 OZ. Okrem toho treba zdôrazniť, že dovolací súd nevykonáva dokazovanie, a preto nemohol prihliadnuť na návrh žalobkyne na vykonanie zvukových nahrávok. Tento fakt zároveň eliminuje akúkoľvek možnosť, aby súd nahradil chýbajúce hmotnoprávne predpoklady.

16.3. Z uvedeného vyplýva, že argument žalobkyne podľa § 80 ods. 3 CSP je neopodstatnený, keďže ani súhlas právneho predchodcu, ani snaha o doplnenie dokazovania nemôžu zmeniť závery odvolacieho súdu

17. V reakcii na dovolacie argumenty žalobkyne najvyšší súd zároveň upriamuje pozornosť dovolateľky, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľky, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Žalobkyňa preto neopodstatnene namieta, že jej odvolací súd aj nedostatočným či nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňoval jeho patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné pripomenúť, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

18. Pokiaľ dovolací dôvod podľa § 420 f) CSP žalobkyňa založila aj na nesúlase s právnymi závermi vyslovenými v rozhodnutí odvolacieho súdu, takáto dovolacia argumentácia ale nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože realizácia procesných oprávnení sa strane neznesie právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Ani po 01. júli 2016 (po prijatí nového procesného kódexu) nie je žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť niektorej strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmatocnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP a do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bola strana sporu pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami, resp. s jej právnymi názormi (I. ÚS 50/04).

19. Dovolací súd na tomto mieste považuje za potrebné zdôrazniť aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu procesu rigoróznejšieho a odborne náročnejšieho v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§

431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

20. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd v konaní nepostupoval spôsobom, ktorý by bol v rozpore s kogentnými procesnými ustanoveniami, a ktorým by došlo k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý proces. Dovolací súd preto konštatuje, že dovolateľka nedôvodne namietala existenciu vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

21. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd dovolanie žalobkyne odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

22. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1, 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (sp. zn. 4Cdo/144/2019, 9Cdo/154/2021).

23. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.